

B.1

Το «Μπιγκ Μπανγκ» της Αριστεράς

Απάντηση στον Μισέλ Ροκά

Ο διάλογος που ξεκίνησε «Το Βήμα» από την περασμένη Κυριακή για το μέλλον της ευρωπαϊκής Αριστεράς καταγράφει σήμερα τις πρώτες παρεμβάσεις. Μετά τα κείμενα του Μισέλ Ροκά και του Νίκου Μουζέλη, κείμενα τα οποία αναφέρονταν αντιστοίχως στην ανάγκη ενός «Μπιγκ Μπανγκ» στην Αριστερά και στον απολογισμό της οκταετίας του ΠαΣοΚ, ο λόγος περνάει σε δύο γνωστούς πανεπιστημιακούς και διανοητές, τον κ. Κ. Τσουκαλά και τον κ. Ν. Διαμαντούρο.

Πέραν αυτών και για να υπάρξει μια πιο ολοκληρωμένη παρουσίαση του ζητήματος, «Το Βήμα» απευθύνθηκε σε τέσσερα ιστορικά στελέχη του ΠαΣοΚ: την κυρία Βάσω Παπανδρέου και τους κκ. Γ. Γεννηματά, Κ. Σημίτη και Κ. Λαλιώτη. Και οι τέσσερις εκλήθησαν να απαντήσουν στο καιριο ερώτημα που θέτει ο Μισέλ Ροκά: Έφθασε και για την Ελλάδα η ώρα της υπέρβασης της σοσιαλιστικής ταυτότητας; Μπορεί η Αριστερά και το ΠαΣοΚ να απαντήσουν επιτυχώς σ' αυτή την πρόκληση;



Η ρητορεία της εκλογικευτικής αναδίπλωσης

Του ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ ΤΣΟΥΚΑΛΑ *

“Τίποτε
το πραγματικά
καινοτόμο
δεν υπάρχει
στις προτάσεις
αυτές που
θα τις
συνυπέργραφαν
ασμένως
και πολλοί
νεο-
φιλελεύθεροι”

ΜΠΡΟΣΤΑ στη διαφανή-μενη συντριβή του Σοσιαλιστικού κόμματος στις επικείμενες εκλογές, η ιδεολογική «αντεπίθεση» του Μισέλ Ροκά εμφανίστηκε ως σανίδα σωτηρίας: πριν χάσουν τις εκλογές και την εξουσία, οι σοσιαλιστές φαίνεται να διεκδικούν την ανάκτηση της στο όνομα της αλλαγής και της ελπίδας. Παρ' όλο που οι στόχοι του είναι προφανείς, ο πολιτικός ελιγμός είναι ευφυής. Τακτικά επιδιώκεται η δημιουργία των προϋποθέσεων για τη μετεκλογική ανασύνταξη της γαλλικής Αριστεράς εν όψει των προεδρικών εκλογών του 1995, για τις οποίες ο πρώην πρωθυπουργός δεν κρύβει τις φιλοδοξίες του. Στρατηγικά ιχνηλατούνται οι δυνατότητες ανανέωσης του φθαρμένου σοσιαλιστικού προτάγματος με όρους που αντιστοιχούν στα σημερινά δεδομένα της γαλλικής κοινωνίας. Η Αριστερά, αναφωνεί ο Ροκά, πρέπει να αποτολμήσει τη ριζική ρήξη με το παρελθόν, μια ρήξη ιδεολογική, οργανωτική και προγραμματική. Η ραγδαία μεταβολή των κυρίαρχων κοσμοποραστώσεων υπαγορεύει την προσαρμογή του πολιτικού λόγου στα νέα διακυβεύματα που ευαισθητοποιούν την κοινή γνώμη γεγονός που επιτάσσει όχι μόνο νέες μορφές κινητοποίησης και οργάνωσης αλλά και πλήρη α-

ναπροσαρμογή των κυρίων πεδίων παρέμβασης της πολιτείας. Η Αριστερά δεν μπορεί πια να είναι ταξική.

Τι όμως θα είναι αυτή η νέα Αριστερά; Αν το ύφος του Ροκά εντάσσεται συνειδητά στη μεγάλη παράδοση της γαλλικής σοσιαλιστικής ρητορείας μέσα από τις αναφορές στην αλληλεγγύη, τις αξίες και την κοινωνική αλληλεγγύη, που θυμίζουν Ζορές και Μπλουμ, το περιεχόμενο των επαγγελιών του είναι συμβατικό, διατακτικό και ανούσιο. Ξεκινώντας από την πραγματολογική περιγραφή του νέου κόσμου που μας περιβάλλει, ενός κόσμου που πρέπει, υποτίθεται, να αλλάξει, ο Ροκά φαίνεται να αποδέχεται ότι η πραγματικότητα οριοθετεί αμετάθετα την κοινωνική δυναμική. Οι παραγωγικές σχέσεις είναι δεδομένες, η οικονομία της αγοράς ανυπέρβητη και η ανταγωνιστική δόμηση της κοινωνίας των ατόμων οριστική. Ο σοσιαλισμός άγεται λοιπόν όχι μόνο στο να εγκαταλείψει τις παραδοσιακές αξίες της ισότητας και της επείκειας, αλλά και στο να συνταχθεί άνευ όρων στην τεχνολογική αναγκαιότητα της αναπτυξιακής και μεγιστοπονητικής πρωτοκαθεδρίας στο πλαίσιο ενός παγκόσμιου συστήματος που αποδέχεται ως επιτακτικό. Στο δεδομένο αυτό πλαίσιο ο μετασχηματιστικός λόγος είναι περισσότερο από ισχνός. Επικεντρώνεται στην εξασφάλιση της «συνε-

χούς ισότητας ευκαιριών» που πρέπει να εκτείνεται σ' όλη τη διάρκεια της ζωής των ατόμων, κυρίως στους χώρους της εκπαίδευσης και της εργασιακής ενσωμάτωσης. Υπογραμμίζεται η ανάγκη να προστατευθεί το περιβάλλον και να αναβαθμιστεί ο χώρος. Δίνεται έμφαση στη διεύρυνση του διαλόγου της συμμετοχής και των δημοκρατικών διαδικασιών. Τέλος, επισημαίνεται η σημασία της ανακατανομής των εργασιακών ρόλων που προϋποθέτει μια πραγματική επανάσταση στις νοοτροπίες.

Τίποτε το πραγματικά καινοτόμο δεν υπάρχει στις προτάσεις αυτές που θα τις συνυπέργραφαν ασμένως και πολλοί νεο-φιλελεύθεροι. Η διαπίστωση ότι η πάλη των τάξεων δεν εξαντλεί πια το ριζικό των κοινωνικών αντιθέσεων δεν οδηγεί τον Ροκά στην επισημάνση των νέων τεράστιων κοινωνικών αντιφάσεων που έχουν ενσκήψει: αντιφάσεις που θα πρέπει να αποτελέσουν την αιχμή του δόρατος ενός «νέου» σοσιαλιστικού λόγου. Αντιπαρέχεται από οξυύτατα κοινωνικο-πολιτικά διλήμματα χωρίς καν να αναγνωρίζει την ιστορική τους σημασία. Τα καιρία ερωτήματα γύρω από τα όρια και τις διαδικασίες του κοινωνικο-πολιτικού ελέγχου των «ελευθέρων» αγορών ετυμωγών, γύρω από τις σχέσεις και τις αρθρώσεις ανάμεσα στο αγοραίο και στο μη αγοραίο, γύρω από την

επέκταση και διεύρυνση των δημοσίων αγαθών και των κοινωνικών δικαιωμάτων και γύρω από την αντινομία ανάμεσα στον παραγωγισμό και τον περιορισμό της ρύπανσης δεν φαίνεται καν να τον απασχολούν. Η «μεγάλη έκρηξη» του Ροκά παραμένει μια φτωχή ρητορική αναλαμπή, όπου στην καλύτερη περίπτωση το μέλλον προδιαγράφεται ως καλύτερη διαμέτρηση του παρόντος.

Χαρακτηριστικά, ακόμα και τα παλιά και καθολικά αποδεκτά σοσιαλδημοκρατικά συνθήματα αποσιωπάζουν από τη ροκάρδεια εκλογικευση. Τα προβλήματα που προκύπτουν από την όξυνση των εισοδηματικών ανισοτήτων, την πολιτισμική και οικονομική υποβάθμιση ολόενα μεγαλύτερων μερίδων των εργαζομένων και τη διόγκωση των περιθωριοποιημένων και μη απασχολησιμων μαζών τον αφήνουν αδιάφορο. Η αύξουσα ανεργία και η εντεινόμενη αθλιότητα δεν φαίνεται να τον απασχολούν. Το ευρύτερο θέμα της «ουσιαστικής» κοινωνικής δικαιοσύνης, που περνάει μέσα από τη συνεχή ανακατανομή εισοδημάτων και πόρων επ' ωφελεία των αδυνάτων και της επείκειας που υπαγορεύει τη συμμετοχή στα «κοινωνικά αγαθά όλων εκείνων που δεν κατάφεραν να αξιοποιήσουν τις ευκαιρίες», φαίνεται να αφορά τον σημερινό ρεαλιστικό σοσιαλισμό όλο και λιγότερο. Εμμένοντας απλώς στις «ίσες

ευκαιρίες», ο Ροκά συνυπογράφει την καθαρή φιλελεύθερη αντίληψη ότι ο κοινωνικός ρόλος της πολιτείας εξαντλείται όταν παρέχονται στον καθένα οι κοινωνικές προϋποθέσεις για να συμμετέχει ίσους όρους στον ανταγωνιστικό κοινωνικό στίβο. Ας κερδίσουν οι αξιότεροι. Και αν ο ανταγωνισμός είναι δίκαιος, ουαί τοις ηττημένοις.

Κανείς δεν ξέρει βέβαια αν ο υπό εξαγγελίαν νέος γαλλικός σοσιαλισμός θα πετύχει τους πολιτικούς του στόχους. Αλλά είναι βέβαιον ότι αν τους πετύχει, θα έχει συμβάλει αποφασιστικά στο λεγόμενο «τέλος των ιδεολογιών». Η παραίτηση από την πολιτική παρέμβαση στη θεμελιακή κανονιστική δομή της κοινωνίας μπορεί να σημαίνει πολύ περισσότερα από μια απλή πραγματιστική αναδίπλωση.

Η «μεγάλη έκρηξη» του Μισέλ Ροκά εκσφενδονίζει στους αιθέρες όχι μόνο τα αξεπέραστα ιδεολογήματα που συγκροτούν την αριστερή ευαισθησία, αλλά και τις ελπίδες ότι ο γαλλικός σοσιαλισμός θα μπορέσει στα χρόνια που έρχονται να είναι στιδής άλλο από ουραγός και μμητής του ήδη καταρρέοντος νεο-φιλελεύθερου αναπτυξιακού προτύπου.

* Ο κ. Κ. Τσουκαλάς είναι καθηγητής στο Πανεπιστήμιο Αθηνών

Το κράτος πρέπει να επαναπροσδιορίσει τον ρόλο του

ΟΙ ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ του Michel Rocard παραπέμπουν στο διττό, κυρίαρχο πρόβλημα της τρέχουσας πραγματικότητας στις χώρες του προηγμένου βιομηχανικού καπιταλισμού: (α) τη βαθιά κρίση των μειζόνων θεσμών του κράτους πρόνοιας (πολιτικά κόμματα, συνδικάτα, εκκλησιαστικές οργανώσεις), που ιστορικά εχρησίμευσαν ως οι βασικοί μηχανισμοί κοινωνικής συνάθροισης και δημιουργίας δεσμών αλληλεγγύης στις χώρες αυτές και, κατ' επέκταση, (β) στην κρίση της έννοιας της δημοκρατίας όπως αυτή νοήθηκε κατά τον τελευταίο, περίπου, μισό αιώνα.

Αν η αποσάθρωση των δομών αυτών είναι δεδομένη, οι αιτίες της παραμένουν αδιευκρίνιστες ή πάντως αποτελούν α-

ντικείμενο έντονα αποκλεινοουσών εκτιμήσεων. Κατά μία πάντως άποψη, μεγάλο ρόλο στις εξελίξεις αυτές έχει παίξει το συναισθημα της απώλειας της εθνικής κυριαρχίας που δημιούργησε τα τελευταία χρόνια η αυξανόμενη διεθνοποίηση της αγοράς και οι ολόενα και μεγαλύτεροι περιορισμοί στην ικανότητα των εθνών - κρατών να αντιμετωπίζουν σε κρατικό επίπεδο τα προβλήματα που μια τέτοια εξέλιξη συνεπάγεται.

Το σύνθετο συναισθημα της απώλειας ελέγχου, συρρίκνωσης της εθνικής κυριαρχίας και αδυναμίας αποτελεσματικής αντιμετώπισης των προβλημάτων από το κράτος μεταφράζεται, στο πολιτικό επίπεδο, σε μια έντονη αλλοίωση του εννοιολογικού περιεχομένου της έννοιας «πολίτης» - έννοιας - κλειδί για τη

Του ΝΙΚΗΦΟΡΟΥ ΔΙΑΜΑΝΤΟΥΡΟΥ *

συνγκρότηση και εύρυθμη λειτουργία της σύγχρονης δημοκρατίας.

Η έντονη, μαζική και διάχυτη αμφισβήτηση θεσμών που απορρέει από τις εξελίξεις αυτές δεν πρέπει να ερμηνευτεί μόνο αρνητικά. Διότι, σε ένα βαθύτερο επίπεδο, εκφράζει μια ευπρόσδεκτη αναζήτηση και μια τάση για πειραματισμό που στοχεύει σε μια νέα, ευρύτερη αλλά και εναλλακτική σύλληψη της έννοιας του πολίτη, της σχέσης κράτους - κοινωνίας και, κατ' επέκταση, της σχέσης κράτους - πολίτη. Έννοιας της οποίας το περιεχόμενο θα ξεπερνά την παραδοσιακή ταύτιση του περιεχομένου αυτού με την ικανοποίηση των υλικών αναγκών του

πολίτη και θα επεκτείνεται και σε άλλες μη υλικές ανάγκες και αξίες που παραπέμπουν στην έννοια της ποιότητας της ζωής. Με λίγα λόγια τη διεύρυνση και αναδιάρθρωση της έννοιας της σύγχρονης δημοκρατίας. Όμως η πραγμάτωση αυτού του τόσο βασικού αιτήματος της κοινωνίας απαιτεί τον ταυτόχρονο μετασχηματισμό του ρόλου του κράτους. Και αυτό γιατί στη σύγχρονη (βιομηχανική) εποχή η εξασφάλιση των βασικών προϋποθέσεων για την πραγμάτωση των ευρύτερων στόχων και οραμάτων της κοινωνίας αποτελεί, σε τελευταία ανάλυση, βασική αποστολή και ρόλο του κράτους.

Επεται λογικά ότι, αντίθετα με ό,τι προτείνουν οι ιδεολόγοι του νεοφιλελευθερισμού, σε μια ιστορική στιγμή που απαιτεί

την ουσιαστική αλλαγή καθώς και διεύρυνση του περιεχομένου των εννοιών «πολίτης» και «δημοκρατία», ο στόχος δεν είναι απλά και μόνο η άκριτη και μαζική συρρίκνωση ή απίσχναση του κράτους αλλά ο επαναπροσδιορισμός των στόχων του και η αναδιάρθρωση των δυνάμεών του, έτσι ώστε, απαλλαγμένο από αναποτελεσματικές λειτουργίες που παραπέμπουν σε ξεπερασμένες ανάγκες του παρελθόντος, να καταστεί ικανό να εξασφαλίσει το αναγκαίο πλαίσιο για την υλοποίηση των οραμάτων και την εκπλήρωση των νέων, διευρυμένων αναγκών και απαιτήσεων μιας νέας σύλληψης των εννοιών «δημοκρατία» - «πολίτης».

* Ο κ. Νικήφορος Ι. Διαμαντούρος είναι αναπληρωτής καθηγητής στο Πανεπιστήμιο Αθηνών.

ΤΟ ΕΡΩΤΗΜΑ ΤΟΥ «ΒΗΜΑΤΟΣ»

Τα διδάγματα από την κυβερνητική οκταετία του ΠΑΣΟΚ αλλά και οι αλλαγές στην ελληνική κοινωνία επιβάλλουν μια υπέρβαση της σοσιαλιστικής ταυτότητας. Έχει δικαιο ο Μισέλ Ροκάρ όταν μιλάει για την ανάγκη μιας «γενικής έκρηξης» στην Αριστερά;

Το ΠΑΣΟΚ και η υπέρβαση της σοσιαλιστικής ταυτότητας

Έχει δικαιο ο Ροκάρ;

Το πρώτο ερώτημα δεν συνδέεται με το δεύτερο. Αλλιώς ο ίδιος ο Μισέλ Ροκάρ διακηρύσσει ότι «ο νέος κόσμος, που διαμορφώνεται, απαιτεί νέες αναλύσεις, νέα εργαλεία» αλλά και «επιμονή στα πιστεύω μας». «Βασική επιλογή μας, δηλώνει ο Μισέλ Ροκάρ, είναι να αλλάξουμε την κοινωνία που μας περιβάλλει».

Ανεξαρτήτως όμως των απόψεων Ροκάρ, οι δραματικές γεωπολιτικές, πολιτικές, κοινωνικοοικονομικές εξελίξεις και οι ραγδαίες τεχνολογικές μεταβολές και καινοτομίες έχουν οδηγήσει σε δοκιμασία ιδεολογίες, στρατηγικές και πολιτικές. Όπως η αναγόρευση μιας μοναδικής υπερδύναμης όχι μόνο δε σταμάτησε τους περιφερειακούς πολέμους αλλά αντίθετα τους πυροδότησε, έτσι και ο επιμερισμός κόστους και οφελών του εκσυγχρονισμού προκαλεί και θα προκαλέσει στο μέλλον σκληρές κοινωνικές συγκρούσεις και πολιτισμικά διλήμματα.

Οι δραματικές ανισότητες, η δημογραφική έκρηξη στον τρίτο κόσμο, ο ορατός κίνδυνος οικολογικής καταστροφής, η ύφεση και η ανεργία στην

ΓΙΩΡΓΟΣ ΓΕΝΝΗΜΑΤΑΣ

Επίκαιρη η Εθνική Λαϊκή Ενότητα

Ευρώπη, η αναβίωση της ξενοφοβίας και του ρατσισμού είναι φαινόμενα που απαιτούν σχεδιασμό, στρατηγικές και λύσεις ενταγμένες σε ένα όραμα.

Ιδιαίτερα οι προοδευτικές δυνάμεις δεν μπορεί να αφήσουν στην τύχη τους τα τεράστια αυτά προβλήματα, που δεν επιδέχονται άλλωστε τη γνωστή μέθοδο της συντηρητικής ευκαιριακής «επιδιόρθωσης».

Η ανάγκη - σ' ένα βαθμό - μιας γενικής έκρηξης στην Αριστερά στην Ελλάδα είχε καταγραφεί ήδη από το 1974. Η δημιουργία του ΠΑΣΟΚ είχε σχέση με την αναγκαιότητα αυτή.

Δεν πρέπει να ξεχνούμε τις ιδιαιτερότητες στην

Ελλάδα (εθνικός διχασμός, εμφύλιος πόλεμος, δικτατορία, μεταπολίτευση, εθνικά θέματα). Η αναντιστοιχία πολιτικών και κοινωνικών δυνάμεων ήταν και είναι ένα γεγονός στην Ελλάδα. Η στρατηγική της Εθνικής Λαϊκής Ενότητας - που δεν εξαντλείται στα πλαίσια ενός κόμματος - και η μελλοντική προοπτική σύγκλισης των προοδευτικών δυνάμεων, όπως παρουσιάστηκε στο 2ο Συνέδριο του ΠΑΣΟΚ δεν έχουν χάσει την επικαιρότητά τους.

Σήμερα βεβαίως απαιτούνται σοβαρές νέες επεξεργασίες και εργαλεία ανεξαρτήτως της στρατηγικής π.χ. του Μισέλ Ροκάρ στη Γαλλία για τις Προεδρικές Εκλογές ή των εκλογικών απαιτήσεων στην Ελλάδα. Θα ήθελα, τέλος, να μην αφήσω

εντελώς ασχολίαστη την άδικη και αβασάνιστη - κατά τη γνώμη μου - κριτική της οκταετίας του ΠΑΣΟΚ μέσα από μια βιβλιοκριτική παρουσίαση στο ίδιο αφιέρωμα. Χωρίς να θέλω να ωραιοποιήσω καταστάσεις - γνωστή είναι άλλωστε η επανειλημμένη καταγραφή της αυτοκριτικής - θεωρώ ότι η άποψη για οπισθοδρόμηση και μάλιστα προς τριτοκοσμικές καταστάσεις μετά το 1981 είναι εντελώς λαθεμένη. Όταν από το 1981 ο πληθωρισμός από 25% φθάνει το 1988 στο 13%, το έλλειμμα στο ισοζύγιο από 2,5 δισ. \$ σε 0,9 δισ. \$, η αύξηση του ΑΕΠ από μηδενική σε 4,3%, μπορεί κάποιος να μη θεωρεί ικανοποιητική τη βελτίωση αλλά δεν μπορεί να μιλά για οπισθοδρόμηση. Και βέβαια, παρά τις αδυναμίες, μόνο οπισθοδρόμηση δεν ήταν το ΕΣΥ, το Κράτος Πρόνοιας, ο νόμος πλαίσιο για την παιδεία, η κατάρτιση, οι νέες εργασιακές σχέσεις, η αποκέντρωση, η συμμετοχή των πολιτών, οι προσπάθειες για την ισότητα των φύλων, την κατάργηση διακρίσεων, την εθνική συμφιλίωση και πολλά άλλα που ήταν βήματα και για κοινωνική δικαιοσύνη και για εκσυγχρονισμό.

ΚΩΣΤΑΣ ΣΗΜΙΤΗΣ

Ναι στη «γενική έκρηξη»

«ΒΡΙΣΚΟΜΑΣΤΕ στο τέλος μιας εποχής και στην αρχή μιας άλλης. Η κοινωνία που διαμορφώνεται έχει διαφορετικά χαρακτηριστικά από εκείνη της οποίας αποτελεί συνέχεια. Πολλά γνωστά, οι τάξεις, η επιχείρηση, η μισθωτή εργασία, η οικογένεια, έχουν σήμερα άλλη διάσταση, άλλη λειτουργία. Το ίδιο ισχύει για τον σοσιαλισμό σ' έναν κόσμο διαπλεκόμενων οικονομικών και υπερεθνικών οικονομικών επιρροών».

Οι βασικές αξίες που εμπνέουν τη δράση μας, όπως η δημοκρατία, η κοινωνική δικαιοσύνη και η κοινωνική αλληλεγγύη, παραμένουν οι ίδιες. Εκείνο που πρέπει να αλλάξει είναι οι πολιτικές για να επιτύχουμε τις αξίες αυτές στην κοινωνία του σήμερα, τα μέσα δράσης μας. Αντί για μια στρατηγική αποκλειστικής αντιπαράθεσης εργασιών και κεφαλαίου, χρειάζεται μια πολυμέτωπη στρατηγική εκδημοκρατισμού όλων των υποστημάτων της κοινωνίας μας. Αντί να επιδιώκουμε το κράτος πανάκεια, χρειάζεται να δη-

μιουργήσουμε μια ισχυρή κοινωνία που ελέγχει τις καταπιεστικές για το άτομο εξουσίες και του εξασφαλίζει τη συνεχή διεύθυνση των δυνατοτήτων του. Το τέλος της «παραδοσιακής» αριστεράς δεν είναι το τέλος της Αριστεράς και το τέλος του «κεντρογενούς αντιδραστικού λαϊκισμού», δεν είναι το τέλος του ελληνικού Σοσιαλισμού. Αρκεί να διαμορφώσουμε συγκεκριμένα πολιτικά σχέδια.

Το ΠΑΣΟΚ έχει την δυνατότητα να προωθήσει την σοσιαλιστική προοπτική. Αλλά απαιτείται γενική έκρηξη στον τόπο μας. Να υπερβούμε την παραδοσιακή πολιτική, τα πελατειακά δίκτυα, τις αρχηγικές νοσηρότητες, τη διαπλοκή πολιτικής και οικονομικής εξουσίας, τον συγκεντρωτισμό, το κράτος παροχών και πολλά άλλα που χαρακτηρίζουν τη σημερινή διολίσθηση προς την παρακμή. Πρέπει γι' αυτό από τώρα να αποσπηνίσουμε τι πρέπει να γίνει αύριο. Διαφορετικά, θα πορευτούμε δρόμους κατ' επίφαση μόνο σοσιαλιστικούς, αλλά στην ουσία συντηρητικούς».

ΚΩΣΤΑΣ ΛΑΛΙΩΤΗΣ

Η Αριστερά και πέθανε και ζει

Ι. Εδώ και πολλά χρόνια όλες οι συνιστώσες της Ευρωπαϊκής Αριστεράς συγκλόνιζονται, διασπώνται, ανασυντίθενται, αναγεννιούνται. Χρόνια τώρα η Ευρωπαϊκή Αριστερά στο σύνολό της αντιμετώπιζε και αντιμετώπιζε μια κρίση ταυτότητας και Λόγου, μια κρίση ιδεών και σχεδίων, μια κρίση προτάσεων και ευαισθησιών, μια έλλειψη οραμάτων, ουτοπιών και λυτρωτικών «Μύθων». Χρόνια τώρα η Αριστερά είναι αναπόσπαστο μέρος ενός αζετέριαστος προβλήματος, γιατί έχει έντονη συμμετοχή σε ένα παρατεταμένο αδιέξοδο, σε μια παρακμή της έννοιας, του περιεχομένου και της αξιοπιστίας αυτής καθ' αυτής της πολιτικής. Αυτή η παρακμή της πολιτικής με τη σειρά της τροφοδοτεί αλλά και ανατροφοδοτείται από μια κρίση των σύγχρονων κοινωνιών. Έτσι οι φορείς της Αριστεράς πολλές φορές άλλοτε καθηλώθηκαν ή παροπλίστηκαν σε μια απίστευτη μίζερια και αφαρία και άλλοτε μεταμορφώθηκαν και εξομοιώθηκαν με τους αντιπάλους τους με μια ανιστόρητη αφέλεια και ασυγχώρητη ανοησία.

II. Σε μια εποχή όπου ο υπαρκτός σοσιαλισμός πέθανε, όπου ο νεοφιλελευθερισμός πνέει τα λοίσθια, όπου τα φαντάσματα και οι απειλές του ρατσισμού, της εθνικιστικής καθαρότητας, της θρησκευτικής και πολιτισμικής ορθοδοξίας επανέρχονται στο προσκήνιο, όπου το χάσμα των κοινωνικών και των περιφερειακών ανισοτήτων αυξάνεται δραματικά με την ανόδου του Τρίτου και του Τέταρτου κόσμου, η παρουσία μιας μαχόμενης Δημοκρατικής και Σοσιαλιστικής Αριστεράς έχει νόημα, έχει σημασία, χρειάζεται και για το παρόν και για το μέλλον.

Σε μια εποχή όπου διακυβεύεται το κοινό μέλλον

του πλανήτη και του ανθρώπινου πολιτισμού με την υποβάθμιση και την καταστροφή του περιβάλλοντος και με την κατάρρευση των κρίσιμων οικολογικών ισορροπιών, όπου στη νέα τάξη πραγμάτων διαμορφώνονται οι κυρίαρχοι και ηγεμονικοί ρόλοι στον παγκόσμιο καταμερισμό εργασίας και δύναμης, όπου η πρόκληση των νέων τεχνολογιών φέρνει το «τρίτο κύμα» του πολιτισμού μας, όπου προβάλλει η κοινή επιθυμία για μια ενωμένη και ειρηνική Ευρώπη με τη νέα αρχιτεκτονική της όπου απαιτούνται ολικές μεταρρυθμίσεις και εκσυγχρονισμοί των κοινωνιών μας, μια ευρωπαϊκή Αριστερά με οικουμενική σκέψη, με οικολογική ευαισθησία, με ευρωπαϊκό όραμα είναι επιτακτική ανάγκη, μια προσδοκία.

Σε μια εποχή όπου η πολιτική χρεοκοπεί μέσα σε συνθήκες φθοράς, διαφθοράς και αποσύνθεσης, όπου όλες οι εξουσίες βραχνυκλώνονται μέσα από τις «αιμομεικτικές σχέσεις» της πολιτικής με τα ΜΜΕ και το χρήμα, όπου οι δημοκρατικοί θεσμοί φθείρονται και μοιάζουν με πολιτικά Μανουβέλια. Όπου οι κοινωνίες του θάματος και της κατανάλωσης καθιερώνουν πρότυπα, σχέψης και ζωής, όπου οι πολίτες δυσπιστούν, αμφισβητούν, απέχονται και αρνούνται, είναι κοινή απαίτηση όλων να εφεύρουμε και να κατοχυρώσουμε μια Δημοκρατική και Σοσιαλιστική Αριστερά ως αυτόνομη σύγχρονη, ριζοσπαστική και διάφανη δύναμη ανανέωσης, κριτικής και απελευθέρωσης αξιών και ηθικής.

Σ. ΓΙΟΥΡΑ υπάρχει και καταγράφεται σ' όλες τις ανεπτυγμένες δημοκρατίες της Δυτικής Ευρώπης μια έλλειψη εμπιστοσύνης των πολιτών προς τις πολιτικές ηγεσίες, μια όλο και αυξανόμενη διάσταση μεταξύ των πολιτικών κομμάτων και της κοινωνίας.

Τα πολιτικά κόμματα βλέπουν όλο και περισσότερο να μειώνεται η συμμετοχή των μελών τους, η αφοσίωση των οπαδών τους και η απήχρησή τους στον κόσμο. Η αδιαφορία ή η άρνηση των πολιτών για την πολιτική εξαπλώνεται, πολλοί αναδιπλώνονται σε μια ατομικιστική θεώρηση της ζωής.

Τα πολιτικά κόμματα συνδιαλέγονται όλο και περισσότερο μεταξύ τους και όλο και λιγότερο με την κοινωνία.

Η πρόταση του Ροκάρ είναι εύστοχη πολιτικά - το αποδεικνύει το ενδιαφέρον και οι συζητήσεις που έχουν προκαλέσει -, δεν νομίζω όμως ότι μπορεί να έχει «οικουμενική» εφαρμογή, γιατί προέχει και απευθύνεται στη γαλλική κοινωνία, τις πολιτικοκοινωνικές συνθήκες όπως έχουν διαμορφωθεί στη Γαλλία.

Το Σοσιαλιστικό κόμμα στη Γαλλία βρίσκεται σε ταχεία καθοδική πορεία, ενώ το οικολογικό κίνημα σε άνοδο.

Στη χώρα μας, αντίθετα, το ΠΑΣΟΚ βρίσκεται σε άνοδο, το οικολογικό κίνημα είναι υπανάπτυκτο.

Οι αλλαγές στη διεθνή και κύρια ευρωπαϊκή σκηνή, όπως και στην ελληνική κοινωνία, επιβάλλουν έναν αναπροσδιορισμό της σοσιαλιστικής ταυτότητας. Χρειάζεται επαναπροσέγγιση των προβλημάτων των ανθρώπων και της σύγχρονης κοινωνίας της λειτουργίας του κράτους σε σχέση με τους πολίτες και σε σχέση με τους υπερεθνικούς, κοινοτικούς θεσμούς της δομής και λειτουργίας των πολιτικών φορέων σε σχέση με την κοινωνία και τη διαπλοκή τους με το κράτος - την ανάπτυξη και αυτονομία των κοινωνικών και μαζικών κινήματων από τους πολιτικούς φορείς.

Ο πολιτικός λόγος πρέπει να γίνει περισσότερο συγκεκριμένος και λιγότερο γενικός και κύρια περισσότερο πειστικός. Η σοσιαλιστική ταυτότητα πρέπει να χαρακτηρίζεται από ειλικρίνεια, ευθύτητα, εντιμότητα, συνέπεια και να συμπεριλάβει θέματα ποιότητας ζωής και περιβάλλοντος.

Αν αυτό δεν γίνει, ίσως οδηγηθούμε και εδώ στην ανάγκη μιας «γενικής έκρηξης» στην Αριστερά.

στην περιπέτεια του γόνιμου διαλόγου, της ώσμωσης των ιδεών και των προτάσεών τους και όχι στην ευκαιριακή και ανυπόληπτη συγκόλληση των κορυφών τους.

Όμως για να δημιουργήσουν ένα νικηφόρο ρεύμα πλειοψηφίας, για να ακτινοβολήσουν, να εμπνεύσουν και να συγκινήσουν τους πολίτες, οφείλουν να υπερβούν θετικά και αυτοκριτικά τους «Εαυτούς» τους. Οφείλουν να ασεβήσουν τόσο ως προς τον πάλαι ποτέ «ένδοξο» εαυτό τους όσο και ως προς τη σημερινή «αποθνησκτική» σκιά τους.

Εκφράζω μια βαθύτατη πίστη μου, την οποία επαναλαμβάνω με επιμονή αρκετά χρόνια. Οι φορείς και οι άνθρωποι της Αριστεράς είναι ανάγκη να βρούμε την τόλμη να πούμε μια αλήθεια ότι η «Αριστερά πέθανε». Ταυτοχρόνως να βρούμε τη δύναμη να διατρανώσουμε και μια άλλη αλήθεια ότι η «Αριστερά ζει». Η Αριστερά ζει γιατί εκπροσωπεί την ελπίδα των ανθρώπων για ελευθερία, για ισότητα, για αλληλεγγύη, για κοινωνική δικαιοσύνη. Πατί εκπροσωπεί το αίτημα των πολιτών για δικαιώματα, ευθύνες και ελευθερίες να κρίνουν και να ελέγχουν, για ίσες ευκαιρίες να εξελίσσονται και να δημιουργούν. Πατί εκπροσωπεί τη συλλογική θέληση των εθνών και των λαών να υπάρξουν, να ζουν ειρηνικά και να συνεργάζονται μεταξύ τους. Πατί εκπροσωπεί την αγωνία και την ευαισθησία των ανθρώπων να ζουν «εν ειρήνη» και «εν αρμονία» με τη φύση και τους συνανθρώπους τους σε κοινωνίες δημοκρατικές, σύγχρονες και ανοιχτές, σε ανεκτικές κοινωνίες οι οποίες σέβονται και κατοχυρώνουν τις ιδιαιτερότητες και τις πολυπολιτισμικές ταυτότητες.